***Завадська Світлана Дмитрівна**, учителька української мови та літератури Черкаської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №10 Черкаської міської ради*

Модельна навчальна програма «Українська література. 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Яценко Т. О., Пахаренко В. І., Слижук О. А., Тригуб І. А.)

Випробування долею
(Михайло Коцюбинський. Повість «Дорогою ціною»)

І ВАРІАНТ

У завданнях 1–8 потрібно вибрати одну правильну відповідь

1. З якою сільськогосподарською худобою порівнюється поневолений народ?
А з волом
Б з бараном
В з конем
Г з биком

2. Як незадоволений пан називав Остапа за непокору і прагнення до волі?
А волоцюгою
Б злодієм
В кріпаком
Г гайдамакою

3. Чому Іван вирішив залишити рідне село?
А не хотів працювати на пана
Б від голоду
В через свою жінку
Г виявив бажання вирушити на пошуки кращого життя

4. Що робили Остап із Соломією для того, щоб переправитися через річку?
А латали свій одяг
Б готували зброю
В майстрували пліт
Г ремонтували човен

5. Чим Остап намагався захиститися від вовка?
А стовбуром комиша
Б водою
В ножем
Г криком

6. Щоб знайти Остапа, Іван порадив Соломії звернутися до…

А інших циган
Б міграційної служби
В багатого болгарина
Г поліцейської дільниці

7. Яке останнє рішення прийняла Соломія, щоб допомогти Остапу?
А відбити його у жовнірів
Б викупити
В убити його
Г підмовити турків

8. Укажіть прізвище Остапа.
А Котигорошко
Б Мандрика
В Драгоман
Г Мірошник

У завданні 9 потрібно дописати відповідь
9. Яке ім’я дала собі Соломія? (Запишіть відповідь у називному відмінку.)

Завдання 10–16 різноформатні
10. Установіть відповідність між героєм та його портретом.

Портрет	**Герой**
1 Її страшне, жовте, відомське обличчя зразу стало добрішим, а сиві пасма кіс, що вибивалися із-під чорної хустини, спокійно лягали…	А Соломія
2 Дід піднімає кудлаті брови й слухає. Його мутні очі дивляться в простір, а усмішка розсуває зморшки.	Б Раду
3 Був то молодий, безвусий парубок, міцно збудований, у високій сивій кучмі, короткій чугаїнці, з довгим ціпком	В циганка
4 Усі рухи його, важкуваті звичайно, ставали в танці легкими й повабними, ноги ледве торкалися землі, руки гнулися, як гумові, уся фігура його нагадувала тонку та гнучку лозину	Г Іван
	Д Остап

11. Установіть відповідність між елементами сюжету та уривками з твору.

Уривок	Елемент сюжету
1 За Дунай, на Січ із тобою… Приймаєш товариша чи не приймаєш?	А експозиція
2 Вона чує, що могутня течія бере її у свої обійми, а чорна глибінь тягне за ноги.	Б зав’язка
3 Не так мені страшно ляха, як злість бере на наших людей: застромив віл шию в ярмо та й байдуже йому, тягне, хоч ти що…	В розвиток подій
4 Бодай ти запалася, триклята країно, з твоїми порядками! – закляв він наголос.	Г кульмінація
	Д розв’язка

12. Розташуйте ілюстрації відповідно до послідовності подій у тексті.

А

Б

В

Г

13. Серед перерахованих рис характеру оберіть ті, які НЕ властиві Соломії.
А слабкодухість
Б винахідливість
В терплячість
Г доброта і чуйність
Д егоїзм
Е вірність
Є працьовитість

14. Віднайдіть прислів’я, яке найповніше розкриває ідею повісті.
А І золота клітка для пташки — неволя.
Б Коли козак у полі, то він на волі.
В Життя не має ціни, а воля дорожча за життя.
Г На волі плачу́ доволі.
Д Воля — маленьке слово, а всі йому раді.

15. У повісті «Дорогою ціною» порушені всі названі проблеми, ОКРІМ
А мужність та сила волі
Б боротьба за волю
В митець і суспільство
Г боротьба за щастя
Д сила кохання

16. Проаналізувавши текст, читач зробив чотири висновки. Позначте «ТАК», якщо читач має рацію, або «НІ», якщо він помиляється.

Висновки	Так	Ні
Символом непокірності українського селянства, яке бореться за волю, є віл.		
Соломія зображена у повісті як смілива і сильна жінка, готова на самопожертву.		
Основною думкою твору є зображення героїчної боротьби українського народу проти кріпацтва.		
Остапа і Соломію на їхньому складному шляху до волі об'єднує кохання.		

ІІ ВАРІАНТ

У завданнях 1–8 потрібно вибрати одну правильну відповідь

1. З якою квіткою порівнюється у творі козацтво?

А ромашка
Б деревій
В мак
Г ружа

2. Переховуючись у яругах, утікачі очікували

А румунів
Б перевізників
В козаків
Г чумаків

3. Чому Соломія вирішила тікати з Остапом?

А хотіла на волю
Б дотрималася своєї обіцянки
В шукала кращої долі
Г кохала Остапа

4. Про кого згадував Остап, коли лежав поранений у комишах?

А про діда
Б про пана
В про осавулу
Г про козаків

5. Укажіть причину, через яку Остапа пов'язали турецькі жовніри.

А його розшукувала поліція
Б через циган
В ухилявся від сплати податків
Г за вказівкою зрадника

6. На думку Івана, щоб визволити Остапа з тюрми, потрібно
А викрасти його звідтіль
Б зізнатися у скоєному
В дати хабаря
Г розповісти про злочинні справи циган

7. У який спосіб Соломія повідомила Остапові, що вони з Іваном будуть його визволяти?
А передала йому листа
Б голосно заспівала про це
В підкупила охоронця
Г переказала через Івана

8. Вірним товаришем, що приносить Остапові усякі звістки світу, є
А Дунай
Б комиш
В дощ
Г вітер

У завданні 9 потрібно дописати відповідь.

9. Чим пожертвувала Соломія, щоб бути схожою на козака? (Запишіть відповідь у називному відмінку з малої літери.)

Завдання 10–16 різноформатні.

10. Установіть відповідність героєм та його реплікою.

Репліка	**Герой**
1 Ну, хай тебе боронить і хова од лихого Мати Божа… Прощавай!	А Соломія
2 Та я з вами хоч у пекло… Що мені – страшно вмирати, чи що!	Б жовнір
3 Не так мені страшно ляха, як злість бере на наших людей: застромив віл шию в ярмо та й байдуже йому, тягне, хоч ти що…	В пан
4 Бунтар… Гайдамака! Він мені людей баламутить!	Г Іван
	Д Остап

11. Установіть відповідність між позасюжетним елементом та уривком твору.

Уривок	Позасюжетний елемент
1 …ярмо було накладене на шию дикому турові, загнаному, знесиленому…	А портрет
2 …якась страшна жінка, бліда, простоволоса, у подертій, заболоченій одежі…	Б екстер’єр
3 Дорого заплатив я за волю, гірку ціну дав…	В інтер’єр
4 Він складався всього-на всього з трьох хаток, властиво курників, низеньких, кривих. Зліплених із глини, як ластівчані гнізда	Г пролог
	Д епілог

12. Розташуйте ілюстрації відповідно до послідовності подій у тексті.

А

Б

В

Г

13. Серед перерахованих рис характеру оберіть ті, які НЕ властиві Остапові.
А рішучість
Б любов до життя
В недалекоглядність
Г доброта і чуйність
Д вірність
Е байдужість
Є працьовитість

14. Віднайдіть прислів’я, яке найповніше розкриває ідею повісті.
А Хоч спина гола, та своя воля.
Б Степ та воля — козацька доля.
В За рідний край життя віддай.
Г Або волю добути, або дома не бути.
Д Вільному вола не потрібна.

15. У повісті «Дорогою ціною» порушені всі названі проблеми, ОКРІМ
А дружба і зрада
Б воля і кріпацтво
В непереможна сила кохання
Г боротьба за щастя
Д насильство над людиною

16. Проаналізувавши текст, читач зробив чотири висновки. Позначте «ТАК», якщо читач має рацію, або «НІ», якщо він помиляється.

Висновки	Так	Ні
Поштовхом до початку пригод Остапа й Соломії послужило їхнє бажання бути разом, одружитися і жити щасливо подалі від рідного краю.		
Волелюбність і бунтарство в Остапа виховав його дід.		
«Дорогою ціною» — це пригодницька повість, тому що автор створив сюжет з несподіваними поворотами, балансуванням на межі життя і смерті		
Епілог розкриває долю Остапа, який вижив і втратив своє кохання зі смертю Соломії.		

Таблиця з відповідями

Тип завдання	**Із вибором однієї правильної відповіді (оцінюється по 1 балу)**								**Різноформатні завдання, кожне з яких оцінюється по 2 бали**							
№	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Варіант 1	А	Г	В	В	Б	Г	А	Б	Семен	1В 2Д 3А 4Б	1Б 2Д 3А 4В	В А Г Б	А Д	В	В	Ні Так Ні Так
Варіант 2	В	Б	Г	А	Б	В	Б	Г	коса	1А 2Г 3Д 4В	1Г 2А 3Д 4Б	В Б А Г	В Е	Г	А	Ні Так Так Ні

Список використаних джерел

1. Коцюбинський М. Дорогою ціною. URL: https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=1063

2. Образи-символи «Дорогою ціною». URL: https://dovidka.biz.ua/obrazy-symvoly-dorohoyu-tsinoyu

3. Сюжет та образи повісті Михайла Коцюбинського «Дорогою ціною». URL: https://naurok.com.ua/syuzhet-ta-obrazi-povisti-mihayla-kocyubinskogo-dorogoyu-cinoyu-458417.html
4. Тестові завдання «Михайло Коцюбинський. "Дорогою ціною"». URL: https://urok.osvita.ua/materials/literature/testove-zavdanna-mihajlo-kocubinskij-dorogou-cinou/